

TOPBENOEMING

Dag Georges Monard

Georges Monard (58) was vijftien jaar lang secretaris-generaal van de onderwijsadministratie in Brussel. Maar nu verlaat hij het departement Onderwijs, waar hij 'zijn hart aan verpand had'. Monard was onder verschillende ministers een spilfiguur in de onderwijsontwikkelingen van de voorbije jaren. Hij moderniseerde de onderwijsadministratie o.a. met de werkstations. Hij lag ook aan de basis van Klasse, dat hierbij zijn verantwoordelijk uitgever verliest. Van Monard kreeg Klasse slagkracht, autonomie en vertrouwen. Hij zal moeilijk te vervangen zijn, zei de minister bij zijn afscheid, want hij is een goed leider, bewaart broze evenwichten in een moeilijk departement en heeft veel ervaring. Nu wordt Monard topmanager bij de federale overheid. Voor ten minste zes jaar is hij voorzitter van het directiecomité van de federale overheidsdienst Personeel en Organisatie (P&O). Dat is één van de zeven topfuncties die vacant werden verklaard binnen het Copernicusplan van minister Luc Van den Bossche. Monard kwam zeer sterk uit de strenge selectie. Hij wordt nu verantwoordelijk voor het personeelsbeleid (selectie, statuut, HRM, vorming, verloning...) en voor de ontwikkeling van de organisatie van alle federale ministeries. Directeur-generaal Ludy Van Buyten wordt waarnemend secretaris-generaal.

BASISEDUCATIE

70 000 cursisten in 10 jaar

De cursisten van centra voor basiseducatie waarderen enorm hun lesgevers. Wetenschappers van de Universiteit Gent onderstrepen dit in hun onderzoek in opdracht van de minister van Onderwijs. Ze onderzochten of de 29 centra voor basiseducatie voor laaggeschoolde volwassenen de voorbije tien jaar hun doelstellingen haalden. In het kort zeven belangrijke besluiten en aanbevelingen voor het beleid:

1. De vage missie van de basiseducatie moet preciezer zijn. De centra hebben een grote invloed op de sociale redzaamheid van hun cursisten. Is dat voldoende of moeten ze meer effect hebben op hun leven en loopbaan?
2. De doelgroep is te omvangrijk en te gedifferentieerd: de laagst-geletterden en/of de nog-niet-voldoende-geletterden?
3. De integratie in het volwassenenonderwijs is een goede zaak maar de basiseducatie moet ook haar eigen identiteit kunnen behouden.
4. De integratie van het aanbod voor autochtone en allochtone doelgroepen is een sterkte. Alleen riskeren stedelijke centra dat de cursussen Nederlands als tweede taal (NT2) ten koste gaan van het andere aanbod.
5. Er is nu net behoefte aan een groter aanbod van Nederlands als moedertaal (NT1), rekenen en andere basiscompetenties. De grote diversiteit aan cursussen is aangepast aan lokale noden, maar de inhoudelijke samenhang moet beter.
6. 70 000 cursisten in tien jaar is veel. Toch is het nog maar tien procent van de laaggeletterden. Een wezenlijker bijdrage aan de strijd tegen laaggeschooldheid kunnen de centra alleen met meer middelen leveren. Er is een breed beleid nodig dat ook aandacht heeft voor preventie in het initiële onderwijs.
7. De intake-procedure moet feitelijke vaardigheden testen. Dat is belangrijker dan een abstracte scholingsnorm. Verder vragen de onderzoekers een grootschalige promotie- en wervingsactie, betere ict, een evenwichtige financiering en ondersteuning kwaliteitszorg. De centra zouden niet te klein en niet te groot mogen zijn.

'10 jaar basiseducatie in Vlaanderen' - Dirk Van Damme, Inge Demeyer & Kurt Demeester - OBPWO-project 99.02 - Faculteit psychologische en pedagogische wetenschappen Vakgroep onderwijskunde - H. Dunantlaan 2 - 9000 Gent

Jour naal

Georges Monard:
«De selectie voor mijn nieuwe job was keihard. Op hetzelfde moment als mijn kinderen op school examens aflegden, moest ik ook proeven doorstaan. Dat was een moment van solidariteit in het gezin.»

Jan Adé: «Er moet een discussie komen over wat haalbaar is binnen de lerarenopleiding.»

ANDERS LEREN

Parkeerschijf met stappenplan

Na de papieren 'kieswijzers' bij de (school)loopbaanbegeleiding van leerlingen is er nu ook de digitale 'portfolio trajectbegeleiding' van Modils. «Leerlingen in secundaire scholen zijn zelf verantwoordelijk voor hun schoolloopbaan en carrièreplanning», legt projectmedewerkster Nicole Bijl uit. «Onze cd-rom helpt ze stil staan bij hun mogelijkheden. Welke competenties hebben zij binnen en buiten het onderwijs verworven? Welke stappen moeten ze nog zetten om leemtes in te vullen? Ze vullen hun portfolio voortdurend aan en maken stilaan een totaalbeeld van zichzelf. Er zijn knoppen voor persoonlijk gebruik - een dagboek, een adresboek, een cv - en knoppen voor communicatie met anderen - de klasleraar, de loopbaanbegeleider op school of in het CLB, de stagementor. Het programma maakt gebruik van courante software.» Modils staat voor **Mod**ular systems and **In**novative **L**earning **S**trategies in the initial vocational training'. De producten van Modils zijn: een 'parkeerschijf' met een vier- en zesstappenplan dat helpt bij zelfmanagement in probleemgestuurd onderwijs; de video's 'Anders gaan leren' over begeleid zelfstandig en zelfverantwoordelijk leren in een open leercentrum met pc's, audiovisuele apparatuur en schriftelijke informatiebronnen binnen handbereik; modeldocumenten op diskette en de handleiding 'Leren op de werkplek' die goed dienst kunnen doen bij evaluatie en begeleiding van attitudes en sleutelvaardigheden op school en tijdens de stage.

Leonardo Project Modils - p.a. Sint-Jozefschool - Kloosterstraat 31 - 9420 Mere - tel. 053-84 16 11 - Leonardo.modils@skynet.be

LERARENOPLEIDING

Betere leraars?

Lerarenopleiders zouden intenser kunnen samenwerken in 'Centra voor Lerarenopleiding', zegt de onderwijsminister. Zij heeft hierbij intens overleg en een bundeling van expertise en knowhow voor ogen. Ook de opleiding voor het Getuigschrift van Pedagogische Bekwaamheid (GPB) hoort thuis in die centra. De minister wenst de kloof tussen basis- en secundair onderwijs te overbruggen. Ze vraagt zich af of de leraar lager onderwijs geen groter luik gemeenschappelijke vorming kan krijgen, zodat hij ook in de eerste graad van het secundair onderwijs (SO) kan lesgeven. «Er is meer overeenkomst tussen een onderwijzer derde graad en een leraar eerste graad SO dan tussen een onderwijzer van de eerste en de zesde klas», zegt ze. Vanderpoorten is geen voorstander om de studieduur van de lerarenopleiding te verlengen. Wel wenst ze meer stage, al vanaf het eerste jaar. «Op het einde van de opleiding moet dit een zelfstandige stage worden, waarbij een mentor de student de eerste weken intensief begeleidt», stelt de onderwijsminister voor.

«Er moet een discussie komen over wat haalbaar is binnen de lerarenopleiding», zegt Jan Adé, directeur-generaal Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek van het departement Onderwijs. «De overheid kan niet verwachten dat een pas afgestudeerde alles kan. Dan zou de opleiding wel negen jaar moeten duren. We moeten de basiscompetenties permanent bijsturen. Een leraar moet vandaag de dag in staat zijn om leeromgevingen te creëren.»

Volgens Adé moet de GPB-opleiding (Getuigschrift Pedagogische Bekwaamheid) gericht zijn op de opleiding van leraren technische en praktijkvakken. «Het kan niet meer dat academisch afgestudeerden de GPB-opleiding gebruiken om de academische lerarenopleiding te omzeilen.»

Ten slotte rijst de vraag of onderwijs niet meer mensen kan aantrekken uit andere sectoren, ook op latere leeftijd. «Met een gemodulariseerde opleiding zou men de ervaring die mensen buiten onderwijs hebben opgedaan kunnen valoriseren», meent Adé. «'Zij-instromers' kunnen dan één of meer modules overslaan en in een eigen tempo vorderen.»

www.ond.vlaanderen.be/berichten/lerarenopleidingen_beleidsevaluatie.htm

Het volledige rapport over de evaluatie van de lerarenopleiding

IMAGO

Ondergewaardeerde leraren: een mythe

Hoe ziet de leerkracht zijn eigen rol en zijn maatschappelijke status? En hoe ziet de samenleving hem? Hoe zit het met het imago en het zelfbeeld van de Vlaamse leerkracht? Dat is het voorwerp van een wetenschappelijk onderzoek in opdracht van het departement Onderwijs. Dit onderzoek moet leiden tot voorstellen waarmee het beleid de maatschappelijke waardering van leerkrachten kan opvijzelen. Het is pas over een half jaar afgerond. Maar alvast enkele tussentijdse resultaten.

De maatschappelijke onderwaardering van de leerkracht is een mythe. Gevraagd naar hoe ze hun leraren in hun eigen schooltijd beleefden en hoe tevreden ze zijn over de leerkrachten van hun kinderen geeft de Vlaamse bevolking blijk van grote appreciatie. Wel zijn ze nog meer tevreden over leraren in de basisschool dan over leraren in de secundaire school. Leraren in het buitengewoon onderwijs waardeert men extra hoog. Ook leraren in het beroepssecundair onderwijs scoren hoog.

De brede Vlaamse samenleving (18 tot 70 jaar) vindt dat leraren aan de maatschappelijke verwachtingen tegemoetkomen. Alleen ondersteunen ze leerlingen die moeilijk leren nog te weinig.

Wie zelf positieve ervaringen met leraren had en zich bij onderwijs betrokken voelt, drukt zijn waardering sterker uit. Mensen die sterk individualistisch en utilitair zijn ingesteld, uiten de minste waardering voor leraren. De respondenten die ouder zijn dan 65 zijn het minst tevreden. Naarmate het diplomaniveau of het beroepsprestige van de respondent afneemt, zakt zijn waardering.

Personen die zeggen leraren zelf te respecteren, denken dat de Vlaamse samenleving dat respect niet deelt. Ongeveer de helft van de respondenten vraagt meer aandacht

van de media voor de leraar.

De Vlaamse bevolking erkent ook de werkdruk van het lerarenberoep en is er zich van bewust dat het beroep sterk veranderde. Weer zijn het de oudste, sterkst individualistische en minst opgeleide groepen die de arbeidstijd van leerkrachten laag inschatten en de arbeidsvoorwaarden het aantrekkelijkst vinden. Wie jonger is dan 24 of wie bij onderwijs betrokken is - en het dus het best kent - beoordeelt die minder gunstig.

Bijna alle respondenten vinden dat leraren en ouders partners in de opvoeding moeten zijn. Drie kwart vindt dat de opvoedende taak van de leraar toeneemt in een almaar ingewikkelder samenleving waar ouders minder tijd voor hun kinderen hebben. De helft van de bevroegden vindt dat de leraar moet inspelen op wat in de maatschappij aan opvoeding en sociale vorming ontbreekt, zonder zijn vak en de voorbereiding van zijn leerlingen op studies of beroepen te verwaarlozen en zonder de plaats van de ouders in te nemen. Een kleine meerderheid meent wel dat de samenleving op dit gebied te veel van de leerkracht verwacht. Vlaanderen waardeert leerkrachten dus beter dan ze zelf denken. Hoe komt dat en wat te ondernemen zal verder onderzoek uitwijzen.

'De professionaliteit en de maatschappelijke waardering van leerkrachten basis- en secundair onderwijs. Een onderzoek naar opvattingen van leerkrachten, andere onderwijsbetrokkenen en de publieke opinie' - 'Onderzoeksfase 2: Opinie-onderzoek bij de Vlaamse bevolking' -OBPWO-project 00.03 - RUGent, KULeuven, VUBrussel, UAAntwerpen.

De Vlaamse bevolking erkent de werkdruk van het lerarenberoep.

De taallessen op school zijn te theoretisch en niet op de praktijk gericht.

TALEN

Saaie lessen op school

Meer investeren in talenkennis, zo luidt de oproep van de Europese ministers van Onderwijs. Ze willen dat elke leerling naast zijn moedertaal nog twee andere talen leert.

Intussen zijn acht op tien jongeren niet tevreden over hun taallessen op school. Dat is het besluit van een enquête van het onderzoeksbureau Inra in opdracht van de vereniging Tweetaligheid In Beweging. Inra bevroeg 700 jongeren tussen 17 en 21 jaar. Volgens de ontevreden jongeren zijn de taallessen te theoretisch, niet op de praktijk gericht en over te weinig lesuren gespreid. En te saai. Dezelfde jongeren zeggen dat je het best een vreemde taal leert met een verblijf van enkele maanden in het buitenland. Maar een leuke en motiverende les in de klas zou volgens hen ook al veel helpen. Twee op drie van de bevroegde jongeren is ervan overtuigd dat meerdere talen spreken 'zeer belangrijk' is. Nog eens één op drie vindt dat 'belangrijk'. Vooral scholieren van het algemeen secundair onderwijs vinden talenkennis zeer belangrijk (71 %). In het technisch en beroepssecundair onderwijs daalt dat percentage tot 47 procent.

Meer dan de helft van de jongeren opteert voor de andere landstaal als tweede taal, hoewel ze zich meestal vlotter uitdrukken in het Engels. Bijna de helft van de Waalse jongeren die Nederlands leerden, zegt dat ze die taal niet durven spreken of er niet veel van terechtbrengen.

Niets gemist?

• Bedrijven bieden voortaan **stageplaatsen** aan via sis.kkna.be. De SIS-databank is een netoverschrijdend initiatief, ontwikkeld in het kader van Brug Regio Antwerpen Bedrijfsleven Onderwijs (Brabo). De Kamer van Koophandel en Nijverheid Antwerpen-Waasland ontwikkelde dit systeem, waardoor in heel Vlaanderen het stageaanbod erop vooruit gaat.

• Na alle discussies over lonen en hoger pensioenleeftijden in het onderwijs wil Vlaams minister-president Patrick Dewael nog voor de krosvakantie een rondetafelconferentie organiseren over de **toekomst van het Vlaams onderwijs**. Hij wil overleg plegen met alle betrokken partijen: vakbonden, inrichtende machten, ouderverenigingen, vertegenwoordigers van leerlingen en alle democratische partijen in het Vlaams parlement. Hoe kunnen bijvoorbeeld de verschillende netten samenwerken?

• In de meeste EU-landen behalen jonge vrouwen meer diploma's dan hun mannelijke leeftijdgenoten. Daardoor hebben ze betere **kwalificaties voor de arbeidsmarkt**. Dat staat in een studie van het Institute for Social and Economic Research (ISER) bij 25 000 jongeren tussen 17 en 25 jaar.

• Vervroegd uitstappen verschuift van 55 naar 58 jaar (56 jaar voor kleuterleiders) en er komt een overgangsregeling voor wie ouder is dan 50. Drie van de vier onderwijsvakbonden vinden deze **nieuwe uitstapregeling** onaanvaardbaar. Ze dienen een protocol van niet-akkoord in. Ze plannen opnieuw acties.

• Alle 113 scholengemeenschappen van het secundair onderwijs zijn voortaan bevoegd om een **Europees Computer Rijbewijs** af te leveren. Dat is een erkend certificaat dat garandeert dat leerlingen ict-vaardigheden beheersen. De leerlingen zullen dat voor een gunstige prijs kunnen behalen.

• De beroepsstatus van de vader (arbeider, bediende, zelfstandige, kaderlid) heeft steeds minder invloed op het **opleidingsniveau** van de zoon, zegt het Centrum voor Sociaal Beleid van de Universiteit Antwerpen. En het aantal zonen van laaggeschoolde vaders dat een diploma hoger onderwijs behaalt is in een eeuw verviervoudigd. (www.ufsia.ac.be/csb/bericht.htm)

OPEN SCHOOL

«Nergens laten merken dat je niet leest of schrijft»

Leraren zeggen wel eens dat ze almaar meer maatschappelijk werker moeten zijn. Sabine Dewaele is een maatschappelijk werker die almaar meer leraar werd. Eerst werkte ze met migranten, daarna in het jeugdwerk. Zeventien jaar geleden werd ze coördinator van een vrijwilligersproject rond alfabetisering. Dat evolueerde elf jaar geleden naar een centrum voor basiseducatie - ook wel leerpunt of open school genoemd - met professionele 'educatieve medewerkers'. Vrijwilligers springen nog bij voor praktische hulp en als assistent bij lessen maar de lesgevers zijn beroeps.

Staan mensen als u op de loonlijst van het departement Onderwijs van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap?

Sabine Dewaele: «De centra voor basiseducatie horen thuis in het volwassenenonderwijs. Ons centrum in Dendermonde krijgt subsidies van het ministerie van Onderwijs voor 25 000 van onze 30 000 deelnemersuren. Met dit geld betaalt het centrum zijn medewerkers en werking. We werken onder een contract van bepaalde of onbepaalde duur. Ik volgde zelf de voortgezette opleiding basiseducatie en word als een licentiaat betaald. De 5 000 extra deelnemersuren financieren we met extra geld, bijvoorbeeld van het Sociaal Impuls Fonds of het Europees Sociaal Fonds. Naast ons vaste aanbod van gratis cursussen voor individuele cursisten, verkopen we ook programma's op maat aan firma's, openbare besturen, organisaties... 'Samenwerking en communicatie op het werk' bijvoorbeeld, 'Professioneel rekenen' of 'Vorming voor gedetineerden'.»

Waarin verschilt een centrum voor basiseducatie van een gewone school?

Sabine Dewaele: «We geven onze cursussen voor de ene helft overdag en voor de andere helft 's avonds. De cursussen Nederlands en rekenen duren een schooljaar lang. De cursus Nederlands als Tweede Taal (Nt2) is per semester. Sociale kennis en vaardigheden per trimester. De groepen zijn klein: zes tot twaalf cursisten, gemiddeld

acht. Ze komen een of twee keer per week samen.»

Hebben de administratieve en educatieve medewerkers dezelfde werkvoorwaarden als leraren en medewerkers van gewone scholen?

Sabine Dewaele: «Een voltijds educatief medewerker begeleidt per week 6 lesmomenten van 3 uur. Deze 18 uur vraagt nog eens 18 uur aan voorbereiding en een 4-tal uren om in team te vergaderen, per vak te overleggen, onze cursussen bekend te maken... Zo komen wij aan minstens 40 uur per week en nemen wij ook de meeste vakantieweken van het gewone onderwijs over.»

Wie zijn uw cursisten?

Sabine Dewaele: «Jaarlijks helpen wij 460 laaggeschoolde cursisten in ons centrum. De helft heeft alleen lagere school gevolgd. De andere helft ook nog enkele jaren deeltijds of voltijds beroepsopleiding. Eén op veertien cursisten komt uit het buitengewoon onderwijs. We doen altijd een intake en gaan na of we iets voor die persoon kunnen doen. Je moet achttien zijn als je bij ons een cursus begint. In een klas van acht cursisten zitten er gemiddeld twee die ouder zijn dan 46 en zes die jonger zijn. Daarvan is er één nog geen 25, twee zijn tussen 25 en 35, drie zijn tussen 35 en 46. Een kwart werkt, een ander kwart heeft geen eigen inkomen, de helft heeft een vervangingsinkomen: een werkloosheidsvergoeding, invaliditeit, pensioen. De ene helft komt voor het eerst, de andere helft volgde al eerder een cursus bij ons. Twee derde is Belg, één derde is dat niet. Uiteraard komen zij vooral voor Nederlands als tweede taal. Op vier anderstaligen is er één Turk, één Marokkaan, één Aziat en één Oost-Europeaan of Afrikaan. Er nemen dubbel zoveel vrouwen als mannen aan onze cursussen deel.»

Is een moedertaalcursus voor Nederlandstaligen nog nodig met onze leerplicht tot 18 in België?

Sabine Dewaele: «Er zijn minder 'echte' analfabeten dan vroeger, minder cursisten die

▲
Sabine Dewaele: «Heel wat mensen die wel naar school gingen en niet eens mentaal zwak zijn, hebben de taalvaardigheden toch niet geleerd gekregen op school.»

SPIJBELTEAM

Een derde zonder reden afwezig

Gemiddeld is een leerling in het Vlaams basisonderwijs 11 halve dagen per schooljaar afwezig. Dat blijkt uit onderzoek van het Spijbelteam basisonderwijs van het departement Onderwijs. Voor één op drie afwezigheden is er geen geldige reden. Het onderzoek werd in 58 Vlaamse scholen uitgevoerd tijdens het schooljaar 2000-2001.

Ongeveer de helft van de afwezigheden in het basisonderwijs is te wijten aan ziekte en is gewettigd met een briefje van de ouders of een doktersattest. Dertien procent van de afwezigheden zijn het gevolg van overmacht, staking of om wettelijke redenen zoals sterfgevallen, verschijningen op de rechtbank enz. Dit vrij hoger percentage is vooral te verklaren door de stakingsdagen in het basisonderwijs en de verkeersblokkades tijdens vorig schooljaar, waardoor een groot aantal leerlingen niet aanwezig was op school. Vijf procent van de afwezigheden zijn om persoonlijke redenen mét toestemming van de directeur. «Het gaat om afwezigheden die je als gewettigd zou kunnen beschouwen als een directeur na overleg met de ouders inderdaad ook een toestemming heeft gegeven», zegt André Verdegem die het project van het Spijbelteam coördineert. «Directeurs weten niet goed voor welke redenen ze afwezigheden kunnen toestaan en doen dat daarom ook zelden. De meeste directeurs vragen ook duidelijke richtlijnen.»

De vakantie verlengen neemt 4 procent in van de totale afwezigheidsduur. Dit komt in sommige scholen veel voor en in andere scholen zelden of nooit. Het gaat zowel om allochtone kinderen die veel later terugkeren uit het thuisland, als om zogenaamd luxeverzuim: kinderen die met hun ouders vroeger op vakantie vertrekken of later terug komen. «Sommige bedrijven stimuleren hun werknemers om hun vakantie buiten het seizoen op te nemen en geven dan enkele dagen extra. Bovendien is een vakantie boeken buiten het seizoen tot 20 procent goedkoper...», zegt Verdegem.

«Wegens familiale omstandigheden...»

Voor 27 procent van de afwezigheden is er geen geldige reden. Ouders dekken ze wel toe met een doktersattest of met een briefje 'wegens familiale omstandigheden', of met veel te laat uitgeschreven doktersattesten. Of het gaat om kinderen die meer dan eens afwezig zijn 'omdat de bus niet kwam opdagen' enz. In de groep zitten ook alle afwezigheden waarvoor een wettiging helemaal uitbleef. «Leerlingen blijven weg omdat hun ouders vroeger op vakantie vertrekken. Als we dit aantal erbij tellen, merken we dat 31 procent van de afwezigheden in het basisonderwijs niet of ongeldig gewettigd wordt of een ongeldige reden heeft. Dit is bijna een derde van de afwezigheden», stelt Verdegem. In deze afwezigheden kan je twee groepen onderscheiden. De onwettige afwezigheden zonder achterliggende problemen: bijvoorbeeld ouders die een weekend naar Disneyland gaan, die enkele dagen vroeger op skivakantie gaan, die uit nonchalance een doktersbriefje vergeten... En de onwettige afwezigheden als signaal van andere achterliggende problemen: bijvoorbeeld ouders die geen dokter kunnen betalen, kinderen die thuisgehouden worden om in het huishouden te helpen...

Kansarmoede komt duidelijk naar voren als grootste risicofactor in de problematische afwezigheden. Belangrijke oorzaken zijn: de negatieve schoolervaringen van ouders zelf, alleenstaande ouders die de organisatie van het gezin niet aankunnen, multi-probleemsituaties waardoor de aanwezigheid op school geen prioriteit is (zoals uithuiszetting), geen mogelijkheden voor de kinderen om huiswerk te maken, geen leerstimulansen of ouders die hun schoolrekeningen niet kunnen betalen.

Nieuwe regels

Het onderzoek van het Spijbelteam liep in een aantal Vlaamse steden en geeft dus

nauwelijks naar school gingen. Maar heel wat mensen die wel naar school gingen en niet eens mentaal zwak zijn, hebben de taalvaardigheden toch niet geleerd gekregen op school. Er zijn er bij die niet kunnen lezen en schrijven. Anderen kunnen wel lezen maar niet schrijven. Sommigen herinneren zich hun schooltijd als verschrikkelijk. School betekent angst of verveling voor ze. Er zijn er die er hun voeten aan veegden en pas later tot het inzicht kwamen dat scholing wel van pas komt. Anderen hadden leerproblemen. Of ze werden ziek of hadden een ongeval. Thuis kregen de meesten niet veel steun.»

Hoe ziet zo'n cursist eruit?

Sabine Dewaele: «In de groep zit een heel intelligente en mondige dame van 56. Als kind zorgde ze voor het gezin nadat haar moeder overleed. Daarna had ze haar eigen gezin en een succesvolle commerciële loopbaan. Kan je je voorstellen hoe ze dat deed? Geen namen kunnen lezen op straatnaamborden en landkaarten. Toch rondreizen als vertegenwoordiger en nergens laten merken dat je niet leest of schrijft. Ze leefde voortdurend in angst dat ze zich zou verraden. Want wie ziet je als analfabeet voor vol aan? Ze bedacht haar eigen systeempjes. Dank zij haar onvoorstelbare inzet en durf bereikte zij meer dan veel geschoolden. Zo'n cursus geeft de mensen hun zelfvertrouwen terug. De modules hebben ook titels als 'Zeker van mezelf' en 'Ken je recht'. Zij zien in dat ze evenveel waard zijn als iedereen. Sommigen hebben het zelfs hun partner of kinderen nooit verteld. Het duurt soms jaren voor ze ermee naar buiten durven komen. 'Waarom heb ik dit niet eerder gedaan?', zeggen ze naderhand.»

Maar niet alle cursisten zijn analfabeet?

Sabine Dewaele: «Anderen kunnen wel lezen en schrijven maar niet zo vlot. Wij noemen het 'hun Nederlands oprispen'. De educatieve medewerkers passen de cursus aan de behoeften van de individuen in een groep aan. We werken in leerhoeken: een pc-hoek, een luisterhoek, een hoek met oefeningen met autocorrectie... Samen

met een vrijwilliger help ik de cursisten vaardigheden inoefenen, remediëren of uitbreiden. Vroeger kon je een goede werkman zijn zonder veel moedertaalkennis. Nu moet zowat iedereen zaken registreren, met een pc om kunnen, een verslag maken, aan selectieproeven deelnemen... Onze cursisten komen les volgen omdat ze hun job niet willen kwijt raken, kans maken op een promotie, uitgeschud werden bij een echtscheiding... Ik had een man van zestig in de les die zijn rijbewijs wilde halen. De dag dat hij het had, kwam hij trots en vol zelfvertrouwen met zijn wagen naar het centrum. We hebben samen veel deugd aan de lessen, lachen ook veel. Hier ontstaan vriendschappen tussen mensen die jarenlang geïsoleerd waren. Cursisten gaan samen soms voor het eerst naar een schouwburg of een bioscoop. Of ze bloeien open omdat ze nu hun kinderen bij hun huiswerk kunnen helpen. Ze kunnen eindelijk een afwezigheidsbriefje meegeven dat ze zelf schreven, de brieven over het oudercontact goed lezen en zonder angst een gesprek voeren met de klasleraar.»

Zijn leerkrachten in het gewone onderwijs zich daarvan bewust?

Sabine Dewaele: «Leerkrachten in het gewone onderwijs die zich ervan bewust zijn, kunnen die mensen en hun kinderen ontzettend helpen door ze informatie te geven over de centra voor basiseducatie in hun streek. Een ouder die zelf leert schept een stimulerend klimaat voor zijn kinderen. Doordat er zo'n groot taboe rust op analfabetisme en laaggeschoold zijn, zouden scholen een gouden werk doen als ze ouders op ouderavonden over 'Hoe begeleid ik mijn kind?' ook over de centra voor basiseducatie spreken. Zij kunnen ouders van allochtone leerlingen ook de cursussen Nederlands als tweede taal leren kennen die we in niveaugroepen aanbieden.»

Vlaams Ondersteuningscentrum voor de basiseducatie vzw (VCOB) - Frankrijklei 64 - 2000 Antwerpen - tel. 03 226 84 83 - fax 03 226 82 29 - info@vcob.be - www.vcob.be (Met het educatief aanbod van de 29 Nederlandstalige centra voor basiseducatie.)

Afwezig wegens overmacht?

geen beeld van de situatie in kleine gemeenten of het platteland. Uit het onderzoek blijkt dat een aantal scholen heel wat extra zorg moet investeren. «Onze regelgeving zou er moeten op gericht zijn om scholen de mogelijkheid te geven om afwezigheden te zien als een mogelijk signaal voor achterliggende problemen en niet als iets dat zo snel mogelijk 'administratief in orde gebracht moet worden'», stelt het team. Scholen voelen vaak de hete adem van de verificateur en hechten in de eerste plaats veel aandacht aan het regulariseren van de toestand. «Heel veel basisscholen leveren veel inspanningen voor begeleiding», zegt André Verdegem. «Er leeft een cultuur van zorgzaam zijn en engagement. De extra inzet van directie en leerkrachten is soms groot. Maar soms ontbreken structuur en organisatie en is er behoefte aan een meer systematische aanpak van opvang en doorgeven van signalen, overleg, bijhouden en opvolgen van gemaakte afspraken, betrekken van het CLB...» Nieuwe regelgeving vanaf september 2002 wil scholen kansen geven hier meer tijd en energie in te investeren. Bovendien valideert de nieuwe regelgeving de inspanningen die veel scholen nu al leveren.

Computer meet afwezigheid

«Tijdens ons onderzoek experimenteerden we met registreren van afwezigheden op de computer», zegt André Verdegem. «De eerste reacties van de basisscholen zijn erg positief. Het kost niet echt veel extra tijd en de scholen krijgen nu een centraal overzicht van wie wanneer afwezig is. De school kan ook sneller zien wat schoolgebonden problemen zijn: hoeveel leerlingen waren afwezig op de sportdag, hoe vaak blijft men thuis bij zwemlessen. Bovendien kunnen scholen sneller reageren op individuele problematische afwezigheden.» Vanaf volgend schooljaar zullen basisscholen die dat wensen de afwezigheden via de computer kunnen registreren.

AANDEEL VAN DE AFWEZIGHEDEN IN HET BASISONDERWIJS

Ziek met briefje van ouders	24 % van totaal
Ziek met doktersbriefje	25 % van totaal
Afwezig om persoonlijke redenen	5 % van totaal
Afwezig omwille van overmacht	13 % van totaal
Verlenging van de vakantie	4 % van totaal
Ongewettigd afwezig	27 % van totaal

EINDTERMEN

Leerlingen voorbereiden op rijexamen

De eindtermen en ontwikkelingsdoelen voor de tweede en derde graad secundair onderwijs komen er aan. De onderwijscommissie van het Vlaams parlement keurde het ontwerp van decreet alvast goed. In uitvoering van het regeerakkoord bevat dit decreet nieuwigheden. Zo legt men in de vakoverschrijdende eindtermen o.a. meer nadruk op technologische opvoeding, opvoeding tot burgerzin, milieueducatie en sociale vaardigheden. De derde graad krijgt er een nieuwe vakoverschrijdende eindterm bij. Op het einde van het secundair onderwijs moeten de leerlingen de kennis hebben verworven waarmee ze goed zijn voorbereid om het theoretisch rijexamen categorie B af te leggen. In de vakgebonden eindtermen wiskunde voor de tweede graad zal de klemtoon voortaan meer liggen op de concrete toepassing ervan dan op de theoretische kennis. Wiskunde wordt daardoor meer op de praktijk gericht.

In het algemeen gaat ook meer aandacht naar de muzische en creatieve ontwikkeling van de leerlingen. De invoering van de eindtermen voor tweede en derde graad secundair onderwijs is gepland voor volgend schooljaar.

STATISTIEKEN

Nieuw bloed voor 'onderwijs'

De 24 Vlaamse hogescholen telden bij de beperkte statistische telling (BST) bij het begin van het academiejaar 100 910 studenten. Dat zijn er 48 minder dan bij de vorige BST. Met 13 277 studenten blijft de Hogeschool Gent de grootste, gevolgd door de Karel de Grote-Hogeschool in Antwerpen (7 325) en de Arteveldehogeschool in Gent (7 074). De Iris Hogeschool in Brussel is de kleinste met 678 studenten.

In het hogescholenonderwijs van één cyclus kleuren vrouwelijke studenten 58 procent van het taartdiagram. In het hogescholenonderwijs van twee cycli is dat maar 41 procent.

Er kiezen weer meer studenten voor 'onderwijs' want in het studiegebied 'onderwijs' stijgt het aantal studenten dit academiejaar opvallend: 1 316 studenten of 7,5 procent meer. Drie andere studiegebieden groeien ook aan: 'audiovisuele en beeldende kunst' (+ 3 %), 'sociaal-agogisch werk' (+ 2,8 %) en 'architectuur' (+ 1,7 %).

Voor het studiegebied 'gezondheidszorg' schrijven zich opvallend minder studenten in (-5,5 %). 'Handelwetenschappen en bedrijfskunde' blijft het studiegebied met het grootste aantal studenten (32 511 of 32,2 %). 'Onderwijs' (18 645 of 18,5 %) springt over 'industriële wetenschappen en technologie' (17 906 of 17,7 %). Alleen 'gezondheidszorg' (10 123 studenten) komt, ondanks minder studenten, toch ook nog boven de 10 procent uit.

De zes Vlaamse universiteiten en de nieuwe Transnationale Universiteit Limburg tellen samen 56 456 studenten. Dat zijn er 405 meer dan bij de vorige BST. Met 20 195 studenten blijft de KU Leuven de grootste Vlaamse universiteit. De kleinste, de KU Brussel, telt 376 studenten. Aan de universiteiten zijn de vrouwen in de meerderheid met bijna 55 procent.

AANTAL STUDENTEN IN HOGER ONDERWIJS

	mannen	vrouwen	totaal
hogescholenonderwijs	46 560	54 350	100 910
één cyclus	31 209	43 542	74 751
twee cycli	15 351	10 808	26 159
universitair onderwijs	25 475	30 981	56 456
algemeen totaal	72 035	85 331	157 366

BST van de studenten in het hoger onderwijs op 31 oktober 2001 - departement Onderwijs - www.ond.vlaanderen.be/publicaties - onderwijspublicaties@vlaanderen.be

Meer concrete toepassingen van wiskunde in de nieuwe eindtermen.

In het hogescholenonderwijs van één cyclus is 58 procent van de studenten vrouw.

ACTIE

Met een handicap toch voor de klas

Ook personen met een handicap moeten leraar kunnen worden. Zij zouden in onderwijs een voorbeeld zijn en aantonen dat personen met een handicap volwaardig kunnen functioneren. De trend naar geïntegreerd en inclusief onderwijs, waarbij het gewone onderwijs zoveel mogelijk kinderen en jongeren met een handicap opvangt en begeleidt, komt ongeloofwaardig over als jongeren niet aan een lerarenopleiding mogen beginnen wegens een handicap. Als de overheid de basiscompetenties wat minder rigide zou definiëren zou de opleiding ruimer toegankelijk worden. «De medische criteria die de Administratieve Gezondheidsdienst (AGD) hanteert om toegang of benoeming te weigeren, komen ons niet echt onderbouwd door», zegt Myriam Van Acker van de stuurgroep 'Studeren met een handicap of chronische ziekte in het tertiair onderwijs'. «Overmatig en exclusief kijken naar beperkingen beviert alle creativiteit en remt de toegang tot het lerarenambt af. Veeleer de mogelijkheden van de student vormen de basis van een gesprek. Zo zouden alvast meer jongeren met een handicap een opleiding tot leraar kunnen volgen. Aangepaste taakverdeling of teamteaching, assistentie bij het uitvoeren van de job en onderwijs hulpmiddelen, zoals een overhead projector zijn vaak al voldoende om voor de klas te kunnen staan.»

Kortom, personen met een handicap of een chronische ziekte moeten evenveel kansen krijgen om een opleiding te volgen in hoger onderwijs als gewone studenten. Zij zouden een beroep moeten kunnen doen op uitzonderingsregelingen. Zo zouden studenten met dyslexie wat extra tijd kunnen krijgen om een examen af te leggen. Er is behoefte aan een zorgcoördinator. Ook is er behoefte aan pedagogische hulp voor studenten met een handicap, zoals assistentie bij zaken opzoeken in een bibliotheek. Naast de materiële toegankelijkheid van de instellingen moet een student met een handicap er bovendien ook mentaal 'welkom' zijn. Over de kostprijzen van de integratiemaatregelen is tegen mei een rapport klaar.

ONDERZOEK

Beïnvloeden gestreste leerkrachten hun leerlingen?

Haast één op drie Belgische kinderen heeft stress. Daarmee staan kinderen op de stressschaal vrijwel even hoog als volwassenen. Dokter Luc Swinnen voerde in opdracht van de Onafhankelijke Ziektefondsen een onderzoek uit. Hij liet 1 172 kinderen tussen 10 en 14 jaar van twaalf verschillende scholen ondervragen. Hiervan is meer dan 28 procent gestrest. Volgens hem neemt het aantal kinderen met stress verder toe. Meisjes blijken er meer last van te ondervinden dan jongens. Moeilijk gedrag, angst, slapeloosheid of lichamelijke klachten zijn de symptomen.

De onderzoekers weten niet duidelijk hoe het komt dat kinderen stress hebben. Dat beide ouders buitenshuis werken heeft bijvoorbeeld geen invloed op het stressgehalte. De mate waarin ouders zelf met stress kampen speelt geen doorslaggevende rol. Dr. Swinnen ontdekte wel dat kinderen die in co-ouderschap leven of met één van de ouders veel angstiger zijn. Dat geldt nog het meest voor kinderen die bij hun alleenstaande moeder wonen.

Deze studie is niet volledig. Ze verkent het terrein en bakent de thema's af voor volgend onderzoek. Volgens deze eerste studie is er alvast een verband tussen het stressgehalte van de leerkracht en de stress van de kinderen. Maar de onderzoekers bevroegen maar vijftig leerkrachten, wat te weinig is om een wetenschappelijk verantwoord besluit te trekken.